

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

ДО 30-ЛІТТЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

17 квітня 2019 р. у колонній залі Київської міської ради відбувся творчий вечір Романа Ковалю з нагоди його 60-ліття та 30-ліття громадсько-політичної діяльності. Ювіляра вшанували видатні творці української культури – народні артисти України Галина Яблонська і Тарас Компаніченко, заслужені артисти України Тарас Силенко та Кирило Стеценко, лідер гурту "Тінь Сонця" Сергій Василюк, автори-виконавці Неля Франчук, Василь Лютий і Володимир Самайда, лідери гурту "Рутенія" Анатолій Сухий та Гриць Лук'яненко, поети Володимир Шовкошиний, Антоніна Литвин, Тетяна Добко, Валерій Мартишко, скульптор Михайло Горловий, лідер гурту "Телері" Леся Рой, журналісти Емма Бабчук, Микола Владзімірський, Олександр Алфьоров, Віктор Радіонов, Лариса Громадська, Віктор Рог, троїсті музики "Варьон" (художній керівник Валерій Гладунець, цимбаліст Василь Паланюк, скрипаль Андрій Мерхель), видавець Марко Мельник та інші визначні діячі української культури.

Щиро вітали ювіляра командир Легіону Свободи Олег Кудин, голова партії "Національний корпус" Андрій Білецький, голова партії "Правий сектор" Андрій Тарасен-

ко, народні депутати України Юрій Левченко, Юрій Бублик, депутат Київради Вадим Васильчук, учасники українсько-російської війни, серед них і Олександр Крамар-"Куць", професор Михайло Хай, доктор філологічних наук Сергій Лучканин, науковець Сергій Здіорук, дочка голови УГВР Кирила Осьмака Наталка Осьмак, онучка начальниці кулеметної команди отамана Зеленого Федора Петриченка Ніна Цветкова, племінниця отамана Чорного Елеонора Донець, онучка отамана Марка Трепета Наталка Столяренко, дочка козака 1-ї Запорозької дивізії Олександра Здоровецького Тамара Здоровецька, праправнук сотника Армії УНР Василя Будзила Олег Заварзін, онук отамана Марка Шляхового Микола Шляховий, директор Ірпінського краєзнавчого музею Анатолій Зборовський, багато інших достойників.

Народний депутат України Андрій Білецький, привітавши ювіляра, визнав, що виростав на книжках Романа Ковалю, зокрема у 16-літньому віці прочитав його книжку "Підстави націократії". Андрій Білецький подарував до Музею Визвольної боротьби Історичного клубу "Холодний Яр" унікальний експонат – медаль 1927 року "У Х річницю відбудови Української

Держави", а Валерій Мартишко – кавалерійську шаблю часів Першої світової війни. Михайло Горловий подарував пречудову скульптуру з каменю "Думи мої, думи".

Голова Проводу українських націоналістів Богдан Червак нагородив Романа Ковалю грамотою "За заслуги перед Українським Націоналістичним Рухом і Організацією Українських націоналістів", а представник батальйону "Айдар" Олександр Корнієвський – "Зіркою слави та заслуги" ВО "Країна". Але справжньою зіркою вечора став семилітній козак Михайлик, який прочитав вірш Івана Франка про ковалю, поему Тараса Шевченка "Холодний Яр" та узяв участь у прочитанні новели Р. Ковалю "І посміхнуться ненаоруджені".

Організували вечір фракція ВО "Свобода" у Київській міській раді та Історичний клуб "Холодний Яр". Сердечна подяка всім, хто допоміг провести цей вечір, насамперед Оксані Герасим'юк, Василю Наконечній, Любі Криворот, Юрію Сиротюку, Петрові Кузику, Маркові Мельнику, Маріці Гузьо, Валерію Мартишко, Олександрові Кудину та Ігореві Гавришишину!

#НезборимаНація
#ІсторичнийКлубХолоднийЯр

ПОРАЗКА НА ВИБОРАХ – ПІДСТАВА ДО ЗГУРТУВАННЯ

"Демократія чи державність?" Під такою назвою 1994 року я опублікував свої міркування. Вони були викликані навальною глорифікацією демократичних цінностей і зневажливим нехтуванням національних прав українського народу, прав на національну державу. Згадав про цю статтю наступного дня після катастрофічних для національних сил виборів президента.

З новин довідався, що чи не весь "цивілізований світ" вітає нас з успішними виборами, які відбулися згідно з усіма канонами демократії. Що "цивілізованому світові" з того, що Президентом України обрано ворога України?! Людину, яка десятиліттями висміювала все українське, у фільмах якого українці порятується біля свиней у вишиванках.

У статті "Демократія чи державність?", опублікованій 25 років тому в книжці "Підстави націократії", є такі слова: "Парламентаризм дає право вирішувати долю нашої Батьківщини російським окупантам та їхнім нащадкам. Спочатку знищили мільйони тих, хто віддав би голос за вільну Україну, заселили в їхні хати вбивць та їхніх союзників, а тепер давайте голосувати?.. Демократія, багатопартійність, свобода слова, парламентаризм не сакральні категорії. Заклики до демократії і багатопартійності були добрі, коли ми руйнували СРСР. Вони посилювали дезінтеграцію ворожого нам держави. Нині ж, коли ми намагаємося збудувати унітарну Українську державу, нам пропонують ті ж руйнівні принципи, реалізація яких на практиці призводить до анархії суспільних взаємин, політичного хаосу, свободи ведення антиукраїнської пропаганди, до порушення територіальної цілісності України, ставить під сумнів державне існування українського народу".

Так і сталося: агресивне нав'язування демократичних цінностей з її децентралізацією, свободою слова і дій для українофобів, надання їм права шляхом голосування визначати долю нашої Батьківщини, обирати президента, зручного для зазіхаців на нашу землю, поставило під сумнів навіть мрію про національну державність українського народу. Ще в

1993 р. ВПО "ДСУ", яке я очолював, виступало проти приватизації України чужинцями. "Щоб завадити пануванню зайд, необхідно прийняти новий закон про громадянство, – зазначалося в документі ДСУ. – Згідно з наявним законом про громадянство обирати до Верховної Ради можуть вороги українського народу, зокрема ветерани антиукраїнської боротьби, колишні енкаведисти, працівники КГБ, ГРУ, МВД СРСР, причетні до репресій проти українського народу, мільйони росіян, яких заселено з метою остаточного поневолення України, сепаратисти різних національностей, кримінальні мафіозі, які підривають економіку України. Вони ж можуть бути й обраними до Верховної Ради".

Потужні ЗМІ, що перебувають у руках наших історичних ворогів, під час передвиборчої кампанії не тільки зомбували "електорат", не тільки рекламували антиукраїнські "цінності" та ворогів України, агітували голосувати за них, а й намагалися змінити ментальність українського народу, пристосувати її до своїх агресивних планів, привчити нас, що влада національних меншин в Україні є добром і дає українцям надійну перспективу.

У нашій поразці 21 квітня є й позитив: загрозлива для України ситуація спонукає нас згуртуватися, мобілізувати зусилля і виступити на виборах до Верховної Ради єдиним Національним фронтом. Звичайно, я тихенько плекаю надію на "доброго снайпера", плекаю надію і на нову українську військову еліту... Але, можливо, це мрії "стятої голови".

Зеленського до влади привів Порошенко. Якби Петро Порошенко думав не про свої статки, а про народ, якби його політика була успішною, то такого явища, як Зеленський, не існувало б. Зеленський справді не був Порошковим конкурентом, він був – і став – його вироком. Тепер мусимо все зробити для того, щоб перемога Зеленського і його антиукраїнського шобла не стала вироком для України.

Роман КОВАЛЬ
Київ, 22 квітня 2019 року
#НезборимаНація

РОМАН КОВАЛЬ: ЖИТТЄВІ ЗАСАДИ Й ІСТИНИ

Мовби не так давно вітали ми достойника на його п'ятдесятиліття. Та в круговерті черговий десяток збіг дуже швидко. Втім, не марно. У цього представника роду людського жоден день не проходить у бездіяльності. Тому за його плечима – понад 3000 дописів і заміток у різних часописах, десятки книжок (як особисто написаних, так і впорядкованих), 13 сценаріїв документальних стрічок, ціла низка радіопередач, які тривали роками.

10 квітня 60 років минуло Романові Миколайовичу Ковалю. Ніколи раніше не величав його по батькові. Проте все тече, все змінюється, і відповідний час настав: як-не-як вже поважний вік.

Він і досі невтомний підкорювач пера, пізнавач нашої минувшини та (дозволю собі гру слів) не простий смертний, а просто рідкісний рис людина. І тут немає нічого дивного. Загальновідомо: у такі роки чоловіки не змінюються. Тож він як був, так і залишився безсрібником. І водночас не менш честолюбним, ніж раніше.

При цьому пригадуються пророчи слова Василя Симоненка: "І той ніколи не доскопиче слави, хто задля неї на землі живе". А тим часом Р. Коваль "доскопичив". У чому ж

таємниця, як йому вдалося? – спитають задрісники. То, може, це якийсь виняток із правила, щось несподіване чи неймовірне?

Насправді розгадка проста – Роман Коваль прагнув слави, але не жив заради неї. Цей чоловік роками "лупав скалу". Навіть тоді, коли більшість уважала справу пробудження народу невдячною, коли вона насправду такою була.

Тому лаври, можливо, дещо забарились, але такі стали здобутком. А наш перетворювач спочивати на них навіть не збирається. У нього просто шалений біг життя, за ним ніхто не встигає. Завзятець та й годі!

Якось один наш спільний знайомий, знесилений від заданої бистроти, розпачливо бідкався: "Роман жене коней! Роман жене коней!" Здавалося б, можна працювати розмірено, потихеньку. Існує навіть світогляд такий: хто зрозумів суть буття, той не поспішає. Та то явно не Ковалеві життєві засади. Це рушій, котрий давно збагнув істину: хто зволікає, той втрачає; хто не встиг, той запізнився. Отже, якщо хочеш чогось у житті досягти – не маєш права зупинятися.

Безкорисливість вдачі, оте саме безсрібництво – окрема розмова.

Його воістину шляхетна зневага до грошей, суєтності в здобутті благ гідна захоплення. Спершу на підтвердження – глибокі думки іменника: "Тільки нещасні оцінюють життя в кілограмах і літрах"; "Де панує мораль споживача, там загибель".

Далі – бувальщина. Запросив мене якось друг Роман узяти участь у зніманнях його чергової стрічки. Я застав його в якомусь небувалому піднесенні. Подумав: людина просто горить творчістю. Проте, як виявилось, причина запалу була до неможливості житейською. "А в мене сьогодні в метро гаманець із десятима тисячами гривень україли", – ніби знічев'я повідомив. І зробив це якось весело, ну просто світається. Потім з'явилося ще кілька людей. І ім Р. Коваль теж розповів про подію. У тому самому дусі.

За два роки до того циганва (даруйте, вирвалося; роми, звичайно ж) поцупила в мене із сумки тисячу гривень. Сказати, що я був злий, – нічого не сказати. Хотілося мерзотників повбивати. А друг Роман – повна протилежність, звичайна й zarazом незвичайна людина.

У ньому є міцний стрижень. Роман Миколайович – це такий собі випромінювач життєствердної

сили. Не раз у важкі, несприятливі часи одностуді прийжджали, щоб підзарядитися нею від нього. Звідки ж сам наш подвижник черпав насагу? Розгадка проста – у його переконаннях: "Якщо дух панує над тілом, життєві незгоди малопомітні"; "Не життєві обставини визначальні, а їхнє сприйняття".

Погоджуючись, ревнителі пана Романа, поцінуювачі його творчості мене після того запитували: а коли ж нарешті відбудеться на державному? Відповідь проста: коли на тому рівні будуть керівники на рівні.

Поки що, на жаль, із цим не складається. Боротьба в Україні власне України з Україною нависоріт – чи то Малоросією, чи то якоюсь відрижкою Московії – триває.

Продовж. на 4 стор.

24-ТІ ВШАНУВАННЯ ГЕРОІВ ХОЛОДНОГО ЯРУ

Присвятили їх 100-літтю всенародного повстання, яке вибухнуло у квітні 1919 р. в Холодному Яру. Розпочалися урочистості 13 квітня на батьківщині Максима Залізняка – в селах Івківцях та Медведівці – покладанням квітів до пам'ятників батькові Максимові.

В Івківцях з вітальним словом звернулися кандидат історичних наук Назар Лаврінченко, народний депутат України Юрій Левченко, дослідник Коліївщини Євген Букет, голова Медведівської ОТГ Олексій Лаврінченко та філателіст Олександр Канівцев. Виступив і бард Володимир Гонський. Після екскурсії до етнографічного просвітницько-розважального комплексу Zergoland, відбулося сходження на гору Семидубову, звідки відкриваються прекрасні краєвиди на рідний край. На горі кобзар Тарас Силенко заспівав народну пісню «Тей, у полі могила з вітром говоріла», а Назар Лаврінченко та Євген Букет провели гутірку про історію Холодного Яру, події часів Хмельниччини та Визвольних змагань XVIII століття.

У Медведівському будинку культури на літературній сцені Історичного клубу «Холодний Яр» Роман Коваль представив книжку «Здолати Росію», Олег Кудин – унікальне видання Михайла Колодзінського «Воєнна доктрина», Василь Ковтун – поетичну збірку «Дорогою через Майдан», Марко Мельник – 3-те видання спогадів про свою участь у війні – «Жадання фронту». Євген Букет інформував про спеціальне число журналу «Українська культура», видане з нагоди 250-річчя Коліївщини, й представив книжку Володимира Покотила «Лицарі золотого тризуба» – про антибільшовицьке підпілля на Київщині. Володимир Гонський розповів про свою книжку «Людина і нація. Час воїнів».

Промовляти також голова Медведівської ОТГ Олексій Лаврінченко, заступник голови партії «Правий сектор» Василь Лабайчук і народний депутат України Юрій Левченко. Над Медведівкою в той вечір лунали історичні пісні «Зажурилась Україна, що нігде прожити», «Та виїхав Гонта», «В Закарпатті радість стала», «Вже день війни народної». Виконав їх кобзар Тарас Силенко. Співав і бард Майдану Володимир Гонський. Виступали також ансамбль української пісні Будинку культури с. Головкивки «Срібні роси», дитячий танцювальний колектив Будинку культури с. Медведівки «Дивосвіт» та солістка цього закладу Людмила Жук. Окрасою став виступ семіричного козака Михайлика з Києва, який прочитав вірш Тараса Шевченка «Холодний Яр».

На завершення вечора, який вів поет Василь Ковтун, відбулася прем'єра фільму «Чорний козак» (режисер Владислав Чабанюк).

У Медведівському краєзнавчому музеї того дня було відкрито виставку «93-тя ОМБр – гідні нащадки холодноярців», а біля музею проходив табір ВО «Свобода».

13 квітня в Мельниках розпочав життя табір туристичної командної гри «Легенда Холодного Яру», а 14 квітня на місцях героїчної боротьби за волю України учасники гри шукали на мапі історичні місця і виконували завдання, які додали колір холодноярській повстанці.

Недільний ранок 14 квітня почався з урочистої події: біля дуба Максима Залізняка у присутності комбрига 93-ї ОМБр «Холодний Яр» Дмитра Брижинського, командира ОДЧ «Карпатська Січ» Олега Кудина, господині «Дикого хутора» Лесі Островської, керівника фракції ВО «Свобода» Юрія Сиротюка урочисто, під звуки «Запорозького маршу», було прийнято до лав Історичного клубу «Холодний Яр» воїків-добровольців 92-ї і 93-ї бригади Андрія Чорного та Казимира Павловського. На честь цих героїчних особистостей Тарас Силенко проспівав ліричну повстанську пісню «У саду, де розквітла груша».

Далі дорога вела до Мельників. Тут на цвинтарі зібралися сотні воїків, курсантів, ліцеїстів, ветеранів війни та школярів, які поклали квіти на могилу Василя Чучупака і на братську могилу, в якій спочивають вічним сном закатовані більшовиками холодноярці Петро Токовенко, Прохор Деркач, Руденко та повстанський емісар з Лівобережжя Гаврилко-«Полтавець». Над могилою співали кобзарі Тарас Силенко і Тарас Компаніченко («В чистім полі візок бжить мальований», «Як прощався стрілець зі своєю ріднею» та інші). Василь Ковтун прочитав вірш на пам'ять про Головного отамана Холодного Яру Василя Чучупака. Слово подяки гайдамакам сказали

Роман Коваль, народний депутат України Юрій Левченко і заступник голови партії «Правий сектор» Василь Лабайчук. Отець Василь і капелан 93-ї бригади священник Назар Кучерявий провели літню. Могили героїв вкрили державні прапори.

У центрі Мельників після короткого слова голови оргкомітету Романа Ковалю покладено квіти до пам'ятників героям Холодного Яру, Юрієві Горлісу-Горському та родині Чучупаків. У пам'ять про цих славних людей, які є гордістю нашого народу, співали кобзарі Тарас Компаніченко і Тарас Силенко.

У Мотриному монастирі сучасне козацтво квітами й словом вшанувало могилу сотника Івана Компанійця. Від імені організаторів вшанування виступив керівник МГО «Сокил» Юрко Чорнога. Роман Коваль згадав добрим словом о. Федора Іванчука, який у серпні 1921 р. провів останнє відоме нам публічне освячення зброї у с. Цвітному, за що й постраждав від лютої московської влади. А ще Роман Коваль прочитав уривок зі спогадів Ю. Горліса-Горського «Холодний Яр» про освячення зброї тут, у Мотриному монастирі, на Спасу 1920 року: «На траву, як по команді, лягли сотні рушниць, шаблі, ручні кулемети; між яблуками та грушками зачорніли ручні гранати. Побачивши це, священник схилив на груди сиву бороду і замислився, неначе нараджуючись зі своїм сумлінням. Потім звів до неба очі й широко махнув кропилом: «Благослови, Господи, на враги і супостати!»».

14 квітня махнув кропилом о. Василь Циріль. На площі перед Свято-Троїцьким храмом він звернувся з молитвою до Бога, освятив зброю і благословив воїків на боротьбу за Україну. Після столітньої перерви у Мотриному монастирі знову пролунала молитва українською мовою!

Сигнал до чину освячення зброї дав дзвін Мотриного монастиря. На цей раз не московські руки били у дзвін, а руки українського патріота – учасника вшанування героїв Холодного Яру Олексія Москальця, представника МГО «Сокил».

Після цього кобзар Тарас Компаніченко і Роман Коваль увійшли до храму, а за ними й інші прочани. Колишні учасники Першого зимового походу на чолі з Михайлом Омеляновичем-Павленком провели молебень за щасливий похід у центр України й панахиду за померлими і загиблими в Зимовому поході козаками та старшинами. І ось «нова радість стала»: кобзар Тарас Компаніченко освятив храм старовинної української богородичною псалмою «Роже слічна». Це була історична подія, як і молитва отця Василя українською мовою. На жаль, у нашій національній святині досі правлять чужі люди чужою мовою.

Після цього довжелазна колона вийшла з Мотриного монастиря і рушила Холодноярським плато до меморіального знака на пам'ять про загиблих героїв 93-ї ОМБр «Холодний Яр», встановленого напередодні. Море людей зібралося вшанувати полеглих. Було багато військових, ветеранів війни та майбутніх захисників Вітчизни: з Одеси на відкриття пам'ятника приїхали 20 ліцеїстів Військово-морського ліцею та 20 курсантів Інституту військово-морських сил Національної академії «Одеська морська академія» і 2 офіцери (серед них капітан 3-го ранку Василь Дяченко), а з Києва під проводом капітана 1-го рангу Євгена Лупакова (почесного голови СОУ) до Холодного Яру прибули вклонитися могилам великих попередників 10 ліцеїстів Ліцею ім. Івана Богуня, 10 курсантів Військового інституту Київського національного університету ім. Тараса Шевченка і 10 курсантів Київського військового інституту телекомунікацій та інформатизації ім. героїв Крут.

Участь у вшануванні взяла й делегація 93-ї ОМБр «Холодний Яр» на чолі з підполковником Дмитром Брижинським. Він і сказав перше слово. Комбриг нагадав, що за Україну зі складу бригади загинуло 287 воїків. Саме ім і встановили пам'ятник на найвищій точці Холодного Яру, неподалік Святої Мотри – так лагідно називали монастир гайдамаки Василя Чучупака.

До святих наших полеглих звернулися зі словом подяки співорганізатори урочистостей – голова ВО «Свобода» Олег Тягнибок і голова ГО «Батьківщина Молода» Сергій Митрофанський. А на пам'ять героїв 93-ї, що поклали життя за Україну, люди заспівали «Ой у лузі червона калина».

Створив меморіальний знак скульптор Роман Турецький (ху-

дожній керівник Микола Теліженко). Значною мірою профінансували його воїки 93-ї бригади. Чудовий камінь дало комунальне підприємство «Дирекція парків» із м. Черкас. Суттєво допомогла черкаська будівельна організація «Мехбуд». Особиста подяка Володимирові Сапі! Шира подяка й Марійці Гузю, Революційному телебаченню «Правого сектору» та Маркові Мельнику, які зафіксували цю та інші важливі події 24-х ушанувань героїв Холодного Яру.

Широка програма була на хуторі Буда. Першим вийшов на літературну сцену заслужений діяч мистецтв Володимир Гонський. Народний артист України Тарас Компаніченко на славу братам Чучупакам проспівав низку пісень Української революції 1917 – 1920-х років.

Наказний верховний отаман Українського козацтва Віталій Опанахук розповів про характеристики, а потім разом з Тарасом Силенком продемонстрував унікальні можливості козацького організму: лектор лягав на цвяхи, ходив по битому склу без жодної шкоди для свого здоров'я. Те саме робив і старосвітський кобзар Тарас Силенко.

Козацький герць продемонстрували юні чорні запорожці із с. Білозір'я, об'єднані у Студію козацьких бойових мистецтв «Герць» (отаман Руслан Богданов). Після виступу Роман Коваль покликав до себе юних козаків і розповів про їхніх славних прадідів – вілних козаків, які в 1917 р. створили в Білозір'ї бойову організацію на захист національних прав українців. Після цього білозірці провели для дітей майстер-клас із володіння козацькою шаблею.

Учасники вшанувань мали щасливу можливість послухати півгодинний концерт лідера гурту «Тинь Сонця» Сергія Василюка та лекцію відомого дослідника Коліївщини Євгена Букета про Холодний Яр, Максима Залізняка і Семена Неживого. Цікаву розповідь супроводжували пісні заслуженого артиста України Тараса Силенка. Кобзар виконав історичну гайдамацьку пісню про отамана Швачку «Та не буде лучче, та не буде краще, як у нас та на Україні!», пісні «Сповнилась міра» (сл. Петра Карманського, муз. Святослава Силенка) та «До України» на слова Степана Руданського (з репертуару кобзаря Ігоря Рачка).

Широю і змістовною була промова господині історично-етнографічного комплексу «Дикий хутір», Березині Холодного Яру Лесі Островської. З літературної сцени виступили кияни – народний артист України Анатолій Демчук, поет Василь Ковтун (ведучий літературної сцени), бандурист Павло Рехун з Переяслава-Хмельницького та керівник ансамблю козацької авторської пісні «Черкаські козаки» Юрія Марштупа.

15 квітня, на третій день урочистостей, члени Історичного клубу «Холодний Яр» та ВО «Свобода» разом з о. Василем Цирілем вшанували братську могилу козаків Чорного Ворона в с. Розумівці Олександрівського району Кропивницької області та провели меморіальний мітинг біля пам'ятника повстанцям у с. Соснівці (автор Дмитро Бур'ян), у якому взяли участь двадцять школярів на чолі з учителькою біології Мариною Марфулою.

Невдовзі вже у с. Цвітній разом із племінником отамана Пилипа Хмари Юркою Хмарою, отамановими онуками та дідом Карбалою (Олександром Ромашенком) ушанували найкращих людей цього села, які сто років тому боролися проти ненависної комуні.

Завершилося свято козацького духу в с. Цибулівому Знамянського району на Гайдамацькій Січі Володимира Вознюка, члена Історичного клубу «Холодний Яр». Після екскурсії Чорноліссям перед школярами і вчителями Цибулівської школи виступили лейтенант 93-ї ОМБр Казимир Павловський, командир ОБЧ «Карпатська Січ» Олег Кудин, панотець Василь Циріль, голова оргкомітету 24-х вшанувань героїв Холодного Яру Роман Коваль, кобзар Тарас Силенко виконав історичну козацьку пісню про перемогу над москалями в 1659 р. «До города Конотопа військо підступало» (з репертуару кобзаря Ігоря Рачка).

24-ті Всеукраїнські вшанування героїв Холодного Яру організували Історичний клуб «Холодний Яр», ВО «Свобода», партії «Правий сектор» і «Національний корпус», ВО «Батьківщина», музейно-етнографічний комплекс «Дикий хутір», черкаська будівельна організація «Мехбуд» (директор Володимир Сапа), Національний заповідник «Чигирин»,

Продовж. на 3 стор.

Поч. на 2 стор.
Медведівська ОТГ, Координаційна рада політичних партій і громадських організацій демократичного спрямування м. Калуща, ГО "Туристичний рух Чигиринщини" – за участі 93-ї Окремої механізованої бригади "Холодний Яр".
Щира подяка жертводавцям, співорганізаторам урочистостей, членам Історичного клубу "Холодний Яр", а саме: дідові Карбалі із с. Цвітної – 500 грн., Оксані Герасим'юк (Київ) – 3000 грн., Владленові Ковтуну (Київ) – 1000 грн., Ігореві Хаперському (Харківщина) – 5000 грн., Валерієві Мартишку (Бориспіль) – 5000 грн., Ігореві Гавришину – 10000 грн. (Київ), воєвоці 92-ї ОМБр Андрієві Чорному (Харків) – 500 грн., народному депутату України від ВО "Свобода" Юрію Левченку (Київ) – 5000 грн., Леонідові Раденку (Київ) – 270 грн. та Маркові Мельнику (Київ) – 770 грн.
Пожерти також склали: Євген Дудін – 5000 грн., Ірина Терлецька

(Львів) – 2000 грн., Олександр Марченко (Суми) та Євген Чубук (Київщина, член ВО "Свобода") – 1000 грн., Ярослав Бакуревич, Сергій Мамітько і Володимир Приступа – по 500 грн., Андрій Ковальчук – 400,98 грн., Мирослава Соколова, невідомий добровінець із Києва і добра людина з Кропивницького – по 200 грн., невідомий добродій – 185,17 грн., Дмитро Федоров, Олена Олійник, Микола Ратушний, Руслан Данилюк, Юрій Зубенко і Сергій Кулик – по 100 грн., Оксана Болотюк – 120 грн., Олена Циганюк – 99,50 грн., Віталій Нечеса – 10,01 грн., М. В. Півторак – 50 грн. Усі ці люди є співорганізаторами 24-х вшанувань героїв Холодного Яру.
Вічна слава холодоярцям – борцям за національну Україну!
Уклін усім, хто шанує їхній подвиг!

Світлини Марка Мельника, Марічки Гузьо, Григорія Юрика, Ростислава Мартинюка, Юрія Майбороди та Олександра Ушинського.

ОСТАННІЙ ДЕНЬ ІВАНА ЛУЦЕНКА

Ще активніше взявся він за працю з вибухом Лютневої революції. Ставши членом Українського революційного комітету в Одесі, почав творити українську збройну силу в цьому всуціль зросійщеному місті.
Наприкінці квітня 1917 р. Іван Луценко стає організатором і головою Одеської української військової ради, творцем Гайдамацького коша.
Під час Національного конгресу в Києві у квітні 1917 р. його обрали членом Центральної Ради. Був він і делегатом трьох всеукраїнських військових з'їздів, членом Українського генерального військового комітету обох складів. Виявив себе і як організатор Вільного козацтва, зокрема його першого з'їзду в Чигирині в жовтні 1917-го, на якому Луценко обрали Генеральним хорунжим Вільного козацтва та членом Генеральної козацької ради УВК.
У грудні 1917 року він творить Українську партію соціалістів-самостійників, стає її лідером. На засіданнях Центральної і Малої Рад Іван Луценко виступав із самостійницьких позицій, захищаючи українські національні інтереси, зокрема 2 квітня 1918 р., коли російські есери порушили питання допомоги військовослужбовцям колишньої російської армії, полковник Луценко зауважив, що не можна допомагати збільшовиченим частинам російського війська, оскільки вони вороже настроєні до України, і тому "треба проти них боротись і боротись... насамперед ми мусимо допомогти своїм". Михайло Омелянович-Павленко характеризував Івана Луценка як "першого самостійника в Українській Центральній Раді", а Павло Скоропадський – як "ідеаліста... фанатика, який ненавидів усе російське".
Івана Луценка високо оцінювали підлегли. Так, старшина 1-го Подільського січового куреня Василь Мірошник писав про свого командира як "високошляхетну... прекрасну людину, фанатично віддану ідеї Самостійності України". Казав, що в людей після збройної боротьби з ним залишалось надзвичайно симпатичне враження.
Українська партія самостійників-соціалістів, яку очолював Іван Луценко, перебувала в опозиції до гетьмана Павла Скоропадського. У травні 1918 р. самостійники стали ініціаторами створення опозиційного Українського національно-державницького союзу, а відтак і УНС, який 14 листопада 1918 р. підняв повстання проти гетьмана. Під час антигетьманського повстання полковник Луценко очолював цивільне управління Таврійської губернії.
Василь Мірошник у спогаді про свого командира із жalem констатував, що Іван Луценко "на своє нещастя, був малодосвідченим воєм". Напевно, це так. Та в час, коли вирішувалася доля Батьківщини, коли багато професійних старшин вичікували, ховаючись по закутках, він мусив стати до першої лави.
Людина талановита й енергійна, видатний організатор та оратор, він усе ж справлявся з новими обов'язками. Але що міг зробити він, коли командування, не провісивши слід розвідки, послало його невеликий курінь ліквідувати червону дивізію?
У нього було лише два шляхи. Перший (невиконання вбивчого наказу) для нього, дисциплінованого воєводи Української революції, був неприйнятний. Іван Луценко міг тільки виконати наказ...
Хто зараз скаже, чи досвідченіші командири впоралися б із завданням малими силами розбити дивізію? Всяке буває... Слід все ж визнати: Івана Луценка та його курінь послали на вірну гибель.
Василь Мірошник у своєму спогаді "Яскравий епізод з мого життя" не звернув уваги на один промовистий факт: курінному Луценку було 55 років... Лікар Луценко міг, безперечно, працювати в запільних установах, він і там був би корисний, наприклад, як організатор санітарно-медичної служби Армії УНР. Та він пішов на передову. Щоб покласти своє життя за Батьківщину в бою.
Він мусив віддати їй усе.

ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ "ХОЛОДНИЙ ЯР" ПРОПОНУЄ ВІДЗНАЧАТИ ЮВІЛЕЇ

2 травня 1959 р. помер Микола ТЕРЛЕЦЬКИЙ, учасник Визвольної боротьби в 1918 – 1920-х рр., воєв 1-ї УД УНА.
2 травня 1984 р. народився Микола РУДЕНКО-РУДИК, командир БРДМ-2, командир 1-го відділення розвідувального взводу 10-го Окремого мотопіхотного батальйону 59-ї ОМБр ЗСУ. Загинув 18 жовтня 2017 р.
3 травня 1924 р. загинув Микола МІХНОВСЬКИЙ, ідеолог українського націоналізму, творець українського війська.
3 травня 1969 р. помер Микола ДУСЬКО, козак 2-го Запорозького полку Петра Болбочана, Окремого кінного партизанського дивізіону ім. П. Болбочана та полку Чорних запорожців, учасник походу запорожців під проводом Петра Болбочана на Крим, учасник Першого зимового походу, лицар Залізного хреста Армії УНР.
4 травня 1949 р. народився композитор і співак Володимир ІВАСЮК.
5 травня 1984 р. в російському концтаборі загинув борець за волю України Олександр ТИХИЙ.
7 травня 1919 р. в м. Єлисаветграді Головний отаман Херсонщини і Таврії Матвій ГРИГОР'ЄВ проголосив універсал "До українського народу", найважливішим пунктом якого було забезпечення провідного становища українців у своїй державі: ім мало належати 80 % місць у радах – згідно з пропорційним складом населення в радах.
8 травня 1894 р. народився Іван ПЕКАРЧУК, підполковник Армії УНР, учасник Першого зимового походу Армії УНР, лицар Залізного хреста.
9 травня 1959 р. помер Григорій ТРУХ, командир сотні УСС, редактор часописів "Наш Приятель" і "Світло".
9 травня 1984 р. помер козак Армії УНР, письменник Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ.
9 травня 2014 р. помер поет Леонід ЧЕРЕВАТЕНКО, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка, член Історичного клубу "Холодний Яр".
10 травня 1894 р. народився Кирило ГОНЧАРЕНКО, командир 1-ї батареї 2-ї гарматної бригади Волинської групи військ УНР, учитель, учасник Зимового походу Армії УНР.
15 травня 1859 р. народився Панаас САКСАГАНСЬКИЙ, один з основоположників українського профе-

сійного театру, що відіграв велику роль у національному пробудженні українців.
15 травня 1939 р. помер Павло КОВЖУН, працівник інформаційного бюро Сірої дивізії Армії УНР, редактор газети "Козацька думка", графік, маляр, мистецтвознавець. Учасник боїв проти більшовиків.
16 травня 1954 р. почалося повстання політв'язнів у концтаборі Кенгір.
17 травня 1954 р. загинув Микола ТВЕРДОХЛІБ-ГРІМ, полковник УПА, референт СБ Карпатського краю, командир ВО-4 "Говерла", лицар Золотого хреста заслуги 1 класу.
20 травня 1899 р. народився Степан ДАНИЛОК, січовий стрілець, воєв УГА.

20 травня 1969 р. помер старшина Армії УНР Пафнутій ЧПІРУН.
20 травня 1994 р. народився Олександр ВІНЯРСЬКИЙ, командир-навідник кулеметного взводу 2-ї роти 1-го батальйону 24-ї ОМБр ЗСУ. Загинув 20 грудня 2016 р.
21 травня 1899 р. народився Михайло ДОРОШЕНКО-ВЕРНИГОРА, підхорунжий загону отамана Пилипа Хмари. У повстанському русі з літа 1918 р., спочатку під командуванням Матвія Григор'єва, згодом у відділі полк. Горбенка. Керував переможним боем проти більшовиків під Красносільцями. Автор книг, зокрема "Стежками Холодноярськими. Спогади, 1918 – 1923" (Філадельфія, 1973).
22 травня 1879 р. народився Симон ПЕТЛЮРА, Голова Директорії.
22 травня 1919 р. поляки розстріляли композитора о. Остапа

НИЖАНКІВСЬКОГО, члена Української Національної Ради ЗУНР.
22 травня 1979 р. помер Дмитро ГАМОНІВ, півсотенний Вільного козацтва, учасник бою під Крутами, учасник Першого зимового походу Армії УНР, лицар Залізного хреста. Під час Другого зимового походу УПА Юрка Тютюнника потрапив під с. Малими Миньками в полон, але разом з Іваном Ремболовичем втік із нього. З дружиною Михайлиною стає співзасновником 1-ї Української вселюдної школи ім. Лесі Українки. Воєв дивізії "Галичина", учасник боїв під Бродами.
22 травня 2014 р. загинув Дмитро ШКРІБЛЯК, розвідник-снайпер розвідувального взводу 3-го механізованого батальйону 51-ї ОМБр ЗСУ. Нагороджений медаллю "Захиснику Вітчизни" (4.06.2015; по-смертно).
23 травня 2014 р. під час обстрілу санітарного автомобіля загинув Любомир КУЗЬМІН, водій-електрик медичного пункту 1-го батальйону 51-ї ОМБр ЗСУ.
24 травня 1919 р. загинув Михайло СМАЛЬ, командир кулеметної сотні панцерника "Стрілець", поручник Армії УНР. Під с. Озерянами, що між Дубном і Здолбунівом, під час загибелі панцерника втратив обидві ноги. Щоб не потрапити до більшовицького полону, позбавив себе життя.
25 травня 1969 р. помер Теодозій ЖОВТОК, учасник Української визвольної боротьби, діяльний та провідний член багатьох українських громадських організацій на Сокальщині.
27 травня 1899 р. народився Микола ДЕРКАЧ, стрілець УГА.
28 травня 1974 р. народилась Олена ПІРКОВСЬКА-СВА, медик медичного батальйону "Госпітальєри". Померла від хвороби.
28 травня 1984 р. народився Сергій КРАВЧЕНКО-КРАВА, боєць Добровольчого українського корпусу "Правий сектор". 3 жовтня 2016 р. загинув у бою неподалік м. Авдіївки Донецької області.
29 травня 1964 р. помер Сергій ЄВТИМОВИЧ, підполковник Армії УНР, поручник дивізії "Галичина". Учасник бою під Крутами і Першого зимового походу Армії УНР. Брат Вартоломія Євтимовича.
30 травня 1894 р. народився Іван ЗАВ'ЯЛІВ (ЗАВ'ЯЛІВ), козак Армії УНР. Закінчив Варшавський університет.

"У ДОЛИНІ СЕЛО ЛЕЖИТЬ, ПОНАД СЕЛОМ ТУМАН ДРИЖИТЬ..."

19 квітня 1933 р., у страшну добу Голодомору, загинув мій дід Федот. Розповіддю про нього я почав свій виступ два дні тому, 17 квітня, на творчому вечорі: "Мій дід Федот Васильович П'явко-Коваль ковалював у с. Гореничах, що й досі лежить у долині річки Ірпін. Його старший брат Антип у 1920-х рр. був учасником підпільної петлюрівської організації сотника Армії УНР Пилипа Косаря-Драника.
Не стояв осторонь і мій дід. Коли в нього комуністи розібрали клуню і передали до колгоспу, Федот Васи-

льович «взяв кувалду, облив керосином і кинув у клуню» одного з грабіжників...
Участь моїх дідів у боротьбі була не випадковою, адже їхній батько Василь – учасник революції 1905 року. Пускав російським поміщикам червоного пива, тобто палив їхні помістя. Про це мені розповіла тітка Дуня. Вона і її молодший брат Микола, мій батько, стали учасниками протиколгоспних повстань кінця 1920-х. Тітка Дуня разом з іншими гореницькими жінками розбила колгоспні ворота й випустила худобу, яку в людей забрали більшовики. «Корови ледь у Шпїтьки не позабігали, – розповідала тітка Дуня. – Зірвалися як з цепі. Не знали, куди бігти. Не знали вже, де й їхній дом. А потім міліція прийшла і забрала нас і повела етапом, наче під розстрел». А її 12-літній брат Микола, мій батько, зробив саморобну бомбу і

кинув у клуню сільському активістові. Випускав Микола й «підпільну газету» («В хаті рисував – і вночі на село. Приклеював... Тема – як «зберігали» скот... А люди вранці йдуть на роботу і читають!»).
Тож Франкові слова про свого батька-ковалю стосуються й мого діда-ковалю. Загинув він 1933 року під час Голодомору.
На жаль, наші дослідники переважно пишуть: помер під час Голодомору.
Ні! Загинув! Саме загинув, а не помер! І на сибірській каторзі людина не помирає, а гине. І на слідстві в НКВД гине, а не помирає!
Вічна пам'ять Федотові П'явко-Ковалю! На жаль, він не мав щастя пригорнути до себе своїх онуків.
І ми того щастя ніколи не пізнали.
Роман Коваль
Київ, 19 квітня 2019 р.
На світліні – родина Федота П'явко-Ковалю. Мій батько Микола – попереду. Ліворуч від нього – "наймит" – сирота, якого прийняли за помічника в нашу родину.

Поч. на 1 стор.

З перемінним успіхом. І тимі незначними успіхами української справи маємо завдячувати насамперед ратоборцям, будителям і натхненникам, уособленням яких являються такі, як Р. Коваль.

“Яка держава постане в Україні?” – ще на зорі незалежності проймався він запитанням. І усі ці роки наполегливо працював, щоб та держава таки була наша. Крім того, пробуджував в одноплемінців відвагу, почуття господаря власної країни, відповідальності за долю Вітчизни, спонукав до дій, звитяги.

Йому притаманні дуже цінні риси: вміння не розкисати й не зневіритися, не опускати рук після невдач. Десь на підсвідомому рівні Роман Коваль завжди керувався настановою Славня українських націоналістів: “Бо плач не дав свободи ще нікому, а хто борець, той здобуває світ”.

Це людина, в якій можна й навіть потрібно повчитися: жити – яскраво, небуденно, рвійно; дихати – свободою, на повні груди; насолоджуватися – життям, щоб усяку сірину брали завидки; йти – легкою, але впевненою дорогою; дивитися – гордо й тільки вперед.

Як зазвичай представляють друга Романа? Президент Історичного клубу “Холодний Яр”, громадський діяч, письменник, дослідник Визвольної боротьби українського народу першої половини ХХ ст. І все? Так скромно?

Запам’ятайте: Р. Коваль – це не просто громадський діяч, це діяч серед діячів, муж серед мужів. Нарешті, Громадянин з великої букви, світоч українства.

Він не лише один з дослідників Визвольних змагань 1917 – 1920-х рр., а й першовідкривач багатьох сторінок тієї доби. Тільки подумайте: цей неподає підняв цілі пласти раніше не звіданого!

Детське про рядового письменника, яких нині хоч греблю гати. Це кипучий ум, котрий перебуває в постійному творчому пошуку. І не заради пошуку як такого, а для увиразнення, якомога глибшого розкриття суті явищ.

А як не згадати про “Незбориму націю”? Вона ж неповторна у своєму роді. То не просто щомісячник. Це бойовий листок і керівництво до дії. Мета – побудова Української національної держави, про яку мріяли, за яку віддали своє життя найкращі її сини.

Та й Історичний клуб “Холодний Яр” – не товариство чимось зацікавлених засідателів, не зібрання тютюнів або базік. Друг Роман – справжній заводий та верховода. За плечима клубу – потужні, непроминальні щорічні вшанування невмирущої слави борців за незалежність України в Холодному Яру. Навіть самі вони багато чого варті. Для піднесення духу, для розростання української сили, для виховання щирої, безкорисливої любові до Батьківщини. Тож не випадково сьогодні 93-тя Окрема механізована бригада має почесне найменування “Холодний Яр”. Справжня честь і спадкоємність поколінь! І тут теж не обійшлося без Р. Ковалю. Адже молоді бійці – це значною мірою ті, хто виховувався на його книжках.

Відновлення могил повстанців, воєнків Дієвої армії Української

Народної Республіки, спорудження борцям за свободу пам’ятників, установлення пропам’ятних дощок, доведення до кінця справи про надання їхніх імен вулицям наших міст і сіл... Та хіба перелічиш усі діла? Згадаю лише про дві знакові постаті – Петра Болбочана, ім’ям якого завдяки зусиллям Р. Ковалю названа одна з вулиць Києва, та Миколу Міхновського, котрому вже вдруге (після руйнування) на його віднайденій могилі на Байковому кладовищі відновлено погруддя.

Перший – овняний славою полководць, переможць у боях із більшовиками, визволитель Лівобережжя та Криму. Одне слово, приклад для наслідування. Другий – керманіч вітчизняного самостійницького руху, зачинатель українського націоналізму. Слід, який ці особи залишили в нашій минувшині, значення їхніх діянь важко переоцінити.

Усі погодяться: М. Міхновський в особі Романа дістав істинного продовжувача своєї справи. Проте цим чин останнього не обмежується. Маю всі підстави заявити: Коваль – це Міхновський сьогодення. Передусім – за тим багатограним величчям внеском, який він зробив в українську справу, за впливом на свідомість широких кіл української громадськості.

Зізнаюся: я вдячний долі, що тепер уже далекого 1990-го вона звела мене з цією особистістю.

Дай Боже другові Роману наснаги та творчих злетів, козацького здоров’я та ще довгих літ життя!

Віктор РАДІОНОВ
Ятрань

ОСЬ ТАКІ “ФАШИСТИ”!

Травень у Первомайську чудовий! Навіть у час війни! Все цвіте, повітря напоєне запахами білої акації!

Так було і 1942 року. Стоїмо з мамою біля квітника перед хатою. Мама вголос розмірковує, чи сіяти квіти, чи не сіяти.

Біля хвіртки зупинився німецький солдат. Сказав, що йому нічого не треба, а зупинився, бо побачив дівчинку, схожу на його доню. Я тоді була білява, з голубими очима. Відійшовши трохи, солдат озирнувся і помахав мені рукою.

Він ще не раз з’являвся біля нашої хвіртки, але ніколи у двір не заходив. Кожного разу щось дарував – цукерку, печиво, різнокольорову тасьму, щоб зав’язати бантик на волосся. Якось подарував мамі гральні карти.

Коли мама помічала, що солдат наближається до нашого обійстя, відправляла мене подалі в садок, а йому казала, що я пішла до бабусі...

Осіню 1943 року. У нашу велику кімнату, яка через коридорчик мала вихід на вулицю, вселився німецький офіцер – лікар. До нього приходили військові, розмовляли завжди спокійно. Часто з кімнати до нас долинала музика. У лікаря був радіоприймач. Невдовзі він став запрошувати батька послухати класичну музику. Бувало, налаштує приймач на радіохвиллю Москви, кличе батька, а сам іде з хати. І батько міг з півгодини слухати останні вісті з фронту.

Одного разу німець зайшов до нас, тримаючись за живіт. Показував на мигах, що в нього болить живіт. Батько насилає у чарку меленого червоного перцю, залив його горілкою і дав випити. Він випив і пішов спати. Через години дві зайшов до кухні, обняв мою батька за плечі й сказав: “Я лікар, а ти професор!”

Тамара ЗДРОВЕЦЬКА, дочка
козака 1-ї Запорозької дивізії
Армії УНР

16 квітня 2019 р. у Львові помер історик-борець Валентин Мороз.

У добу СРСР його називали символом української національної ідентичності. У часи Самостійної України замовчували, бо він... національний мислитель, а такі не потрібні, коли офіційний курс узятий на розмивання національної ідентичності.

Валентина Мороза вважаю своїм учителем. Його праці та лекції з історії доби УНР були для мене формотворчими. Пропонує увазі читача “НН” рецензію на “Есеї, листи й документи” Валентина Мороза (Сучасність, 1975). І написав та опублікував 1995 року.

«Філософські роздуми Валентина Мороза занотовані наприкінці 1960-х та на початку 1970-х років. У той час найвищим виявом національної свідомості вважалися антисоветизм та

“СЕРЕД СНІГІВ” ЗАМОВЧУВАННЯ

комуністичне дисидентство, які мали протирежимний характер. А отже, борцями, героями вважалися люди, які насмілилися у вузькому колі говорити про порушення “ленінських норм” та “соціалістичної законності” (читай – імперських законів). І цих людей, що стиха мріяли про “соціалізм із людським обличчям”, про дотримання “ленінської національної політики”, що толерантно (і часто лише на вухо) критикували порушення прав “радянської людини”, Москва чомусь намагалася виставити злочинцями. Нині [у 1990-ті] з дисидентів ліплять образ національних героїв – для того, очевидно, щоб ми не знали своїх справжніх героїв, які можуть привести наш народ до національної перемоги. Рівень національної свідомості українських дисидентів був невисокий – вони зацікавилися на критиці “деяких негативних суспільних явищ” і за деревами не бачили лісу. Ім і на гадку не спадало, що їхній народ поневолений іншим, російським народом. І саме в цьому причина всіх “викривлень” і “порушень”! Скажемо прямо: чимало шістдесятників сили у в’язниці ні за що – ніякої боротьби вони взагалі не вели. Ну, сказали зайве слово у вузькому товаристві друзів, серед яких виявився сексот, або дали почитати іншому працю Івана Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація?”... Сили, не зацікавлені в побудові української України, саме їх пропонують нам у герої. Маючи патріотичний імідж, дітячі-комашки передодні виборів мчать у Галичину, і

добрі, душевні, патріотичні галичани обирають їх до Верховної Ради – і ми досі не маємо національної опозиції.

Валентин Мороз був ув’язнений за діло – за український націоналізм. На суді себе винним не визнав, пощади не просив, з погордою і зневагою ставився до тих, хто просив прощення. [На думку Василя Овсієнка, причиною повторного арешту Валентина Мороза в 1970 р. було те, що Мороз на той час став “найвизначнішим представником інтегрального націоналізму... з його філософським волонтаризмом, обстоюванням чистотою національного ідеалу будь-якою ціною, культом сильної особистості і пасіонарністю”].

Валентин Мороз гідно пройшов довгі роки тюрем, карцерів, таборів. Він – ідея людина, слова і діла в нього не розходяться. Серед політв’язнів він вирізнявся високою національною свідомістю, інтелектуальною перевагою, принциповістю. Мороз творив національні категорії. А більшість шістдесятників мислила, на жаль, примітивно. Якби ж не порушувалися закони СРСР, якби дотримувалися “ленінські норми” і Декларація прав людини (які протилежні поняття!), вони і не протестували б проти російської тюрми народів.

Валентин Мороз теж викривав порушення прав людини, але ця тема в нього звучала як порушення прав української людини. Головним поняттям для нього було національне, і він його ставив переконливо, ясно, однозначно, без вибачень чи

ЧЕРЕЗ “НОВУ ПОШТУ” МОЖНА ПРИДБАТИ

Книжки можна придбати через “Нову пошту”, попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у ПриватБанку: 5168 7556 2267 7496.

Переславши гроші, зателефонуйте до редакції.

Повідомлення можна зробити й електронним листом на адресу редакції. Окрім вартості книжки, замовник оплачує й доставку.

Тел. (044) 242-47-38, 067-726-30-36.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 50 грн.

“Здолати Росію” Романа Ковалю – 170 грн.

“Сумщина в боротьбі” Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича – 175 грн.

“Український календар Визвольної боротьби” Романа Ковалю – 60 грн.

“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 70 грн.

“Полк Леопольдівський” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 200 грн.

“Полк Леопольдівський” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 100 грн.

“Отаман Орлик” Романа Ковалю – 70 грн.

“Історія Холодноярської організації” Романа Ковалю – 30 грн.

“Сто історій Визвольної війни” Романа Ковалю – 100 грн.

“Крізь павутиння змосковщення” Романа Ковалю – 60 грн.

“Шевченкіана Михайла Гаврилка” Романа Ковалю – 80 грн.

“Історія України-Русі” Миколи Аркаса – 70 грн.

“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 500 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 300 грн.

HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через “Укрпошту” можна придбати такі книги:

(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

“Здолати Росію” Романа Ковалю – 215 грн.

“Сумщина в боротьбі” Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича – 210 грн.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 75 грн.

“Полк Леопольдівський” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 225 грн.

“Полк Леопольдівський” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 125 грн.

“Український календар Визвольної боротьби” Романа Ковалю – 85 грн.

“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 95 грн.

“Історія Холодноярської організації” Романа Ковалю – 55 грн.

“Отаман Орлик” Романа Ковалю – 95 грн.

“Сто історій Визвольної війни” Романа Ковалю – 130 грн.

“Крізь павутиння змосковщення” Романа Ковалю – 90 грн.

“Шевченкіана Михайла Гаврилка” Романа Ковалю – 110 грн.

“Історія України-Русі” Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 95 грн.

“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 550 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 350 грн.

Книжки можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім’я Р. М. Ковалю, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ “НН”

Світлана МИРОНЧАК (Хмельницька) – 100 грн.

Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (Калуш) – 150 грн.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Її редактор Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-й половині ХХ століття.

Ця газета – про долі українських січових стрільців, воєнків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, воєнків АТО, а також про кобзарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб “Холодний Яр”.

Ціна на рік – 68.42 грн.

Наш індекс – 33545

Редактор
Роман Коваль
Верстка
Олександр Литвин
Коректор
Надійка Овчарук

Інформаційне забезпечення
Микола Владзімірський,
Владислав Карпенко,
Люба Криворот

Технічний директор
Максим Селюзкін

Адреса для листування
03049, Київ,
вул. Курська, 20, пом. 14.

Тел./факс: 242-47-38
kovalroman1@gmail.com

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти. Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження. Серія КБ №325.

Наклад 2000 примірників. Видруковано 27.04.2019 р. ТОВ “Прес Корпорейшн Лімітед” Номер замовлення 1710328

Засновник
Роман Миколайович Коваль